

TĂNG CƯỜNG PHƯƠNG THỨC NÊU GƯƠNG THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

VŨ THỊ HÀNG*

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh từng nói: “một tấm gương sống còn có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền”⁽¹⁾. Hiện nay, tư tưởng nêu gương đó vẫn giữ nguyên giá trị và càng trở nên cấp thiết, được Đảng ta tiếp tục quán triệt, vận dụng trong tình hình mới.

1- Chủ tịch Hồ Chí Minh là tấm gương sáng ngời về tự giác nêu gương, thực hiện nguyên tắc “nói đi đôi với làm”. Xuất phát từ tư duy biện chứng, khoa học và cách mạng, Người kế thừa và phát triển sáng tạo quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lê-nin về phương pháp nêu gương trước quần chúng của người cán bộ, đảng viên. Từ quan niệm “cán bộ là cái gốc của mọi công việc”⁽²⁾, Người rất coi trọng và quan tâm đến việc xây dựng đội ngũ cán bộ, đặc biệt là đội ngũ cán bộ lãnh đạo cấp chiến lược, bởi mỗi tấm gương tốt của cán bộ lãnh đạo cấp chiến lược có sức mạnh lan tỏa rộng lớn, có vai trò quan trọng, quyết định phương thức lãnh đạo của Đảng ta, nhất là trong điều kiện tình hình thế giới nhiều biến động hiện nay.

Nêu gương chính là tạo ra những giá trị tốt đẹp, mẫu mực cho người khác học và làm theo. Nêu gương vừa là giá trị đạo đức nhân văn sâu sắc, vừa là văn minh của nhân loại, là truyền thống đạo lý của dân tộc. Trong đời sống xã hội, nêu gương thể hiện ở việc thực hành các chuẩn mực xã hội (đạo đức, pháp luật...) mà người khác lấy đó làm mẫu để làm theo. Tư tưởng Hồ Chí Minh về nêu gương là sự kết hợp sáng tạo các nguyên lý, bản chất nêu gương trong quan niệm của cả phương Đông và phương Tây. Cuộc đời và sự nghiệp của Người luôn thực hành phương

thức nêu gương, làm gương và noi gương. Người trở thành tấm gương sáng trong lịch sử cách mạng Việt Nam và cách mạng thế giới. Người sáng lập Đảng Cộng sản Việt Nam, suốt đời hy sinh, đấu tranh vì độc lập, tự do của Tổ quốc, hạnh phúc của nhân dân, vì sự nghiệp giải phóng nhân loại khỏi áp bức, bóc lột, không màng danh lợi cũng như lợi ích riêng của bản thân.

Về góc độ lý luận, tư tưởng về nêu gương đối với đội ngũ cán bộ, đảng viên được tiếp cận ở nhiều góc độ, khía cạnh khác nhau. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, nêu gương là bản thân mình phải làm gương trong công việc từ nhỏ đến lớn, thường xuyên khắc phục những hạn chế, khuyết điểm của bản thân về mọi mặt, phải “cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư” để làm công việc chung. Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ, mỗi đảng viên, cán bộ cũng như mỗi người chúng ta cần nhận thức và giải quyết tốt ba mối quan hệ trong việc nêu gương. Trước hết, đối với bản thân, không tự mãn, không kiêu ngạo; phải có “Nhân, Trí, Dũng, Liêm”; bản thân

* TS, Khoa Lý luận chính trị, Đại học Xây dựng Hà Nội

(1) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, t. 1, tr. 284

(2) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, *Sđd*, t. 5, tr. 309

minh phải làm gương trong công việc từ nhỏ đến lớn, thường xuyên học tập, rèn luyện, tự phê bình và phê bình, khắc phục những hạn chế, khuyết điểm của bản thân về mọi mặt để tiến bộ. *Thứ hai*, đối với người, phải có thái độ chân thành, khiêm tốn, thật thà, đoàn kết và có tình thương yêu, bao dung, độ lượng. Với cấp dưới, thương yêu là giúp họ học tập thêm, tiến bộ thêm. Với đồng chí, đồng nghiệp, giúp họ giải quyết những vấn đề khó khăn sinh hoạt, ngày thường thì tạo mọi điều kiện để họ có thời gian và nhiệt tình công hiến, khi đau ốm được chăm nom, gia đình họ khỏi khốn quẫn... Đối với quần chúng, phải gần bó, lấy quyền, lợi ích, nguyện vọng của quần chúng làm điểm xuất phát để xây dựng các chủ trương, chính sách. Mỗi cán bộ, đảng viên phải gần dân, yêu dân, kính dân, thì dân mới yêu ta, kính ta. *Thứ ba*, đối với công việc, luôn giữ nguyên tắc công tư phân minh, phải để việc công lên trước việc tư, đã nhận việc gì thì không sợ khó, không sợ khổ, phải tận tâm, tận lực hoàn thành tốt. “Việc gì có lợi cho dân thì làm. Việc gì có hại cho dân thì phải tránh”⁽³⁾; phải luôn giữ vững nguyên tắc “đĩ công vi thượng”, phải “chí công vô tư”, biết hy sinh lợi ích cá nhân cho lợi ích của Tổ quốc, nhân dân và của Đảng.

2- Với Đảng Cộng sản Việt Nam là một đảng cầm quyền ở nước ta thì nêu gương chính là một trong những phương thức lãnh đạo của Đảng. Đảng Cộng sản Việt Nam đã lãnh đạo nhân dân trong suốt quá trình cách mạng. Sứ mệnh của Đảng luôn là đi đầu, tiên phong, dẫn dắt dân tộc, nói trước, làm trước, hy sinh trước. Phẩm chất đó được khắc sâu trong ý thức, tình cảm của mỗi cán bộ, đảng viên, trở thành nguồn gốc làm nên bản lĩnh và sức mạnh của Đảng qua các thời kỳ đấu tranh cách mạng. *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội* (bổ sung, phát triển năm 2011) khẳng định: Đảng Cộng sản Việt Nam là Đảng cầm quyền, lãnh đạo Nhà nước và xã hội. Đảng lãnh đạo bằng cương lĩnh, chiến lược, các định hướng về chính sách và chủ trương lớn;

bằng công tác tuyên truyền, thuyết phục, vận động, tổ chức, kiểm tra, giám sát và bằng hành động gương mẫu của đảng viên.

Chủ tịch Hồ Chí Minh từng khẳng định: “Đảng ta là đạo đức, là văn minh”⁽⁴⁾. Bởi, Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời là tất yếu của lịch sử, đáp ứng nguyện vọng của nhân dân đánh đổ thực dân và phong kiến, thực hiện khẩu hiệu “người cày có ruộng”. Khẩu hiệu ấy đã tập hợp được sức mạnh toàn dân tộc đứng lên làm cách mạng giải phóng dân tộc, đưa cả nước đi lên chủ nghĩa xã hội, đem lại ấm no, hạnh phúc cho nhân dân; nhiều tấm gương đảng viên, chiến sĩ đã hy sinh anh dũng trước mũi tên, bom đạn của kẻ thù, nhiều tổ chức đã ngã xuống chống lại ách thống trị, bóc lột của thực dân đế quốc, đấu tranh đòi quyền lợi cho dân nghèo, vì độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Người cũng từng nhấn mạnh: “Đảng ta là đảng cách mạng, là đảng lãnh đạo. Ngoài lợi ích của nhân dân và của giai cấp công nhân, Đảng ta không có lợi ích nào khác”⁽⁵⁾. Vì vậy, lý tưởng cách mạng của đảng viên là phải suốt đời hy sinh phấn đấu cho lợi ích của nhân dân, của Tổ quốc. Mỗi cán bộ, đảng viên phải là người liêm chính, chí công vô tư, không tư lợi, cục bộ địa phương, lợi ích nhóm, bè phái... Có như vậy, người cán bộ, đảng viên, mới “hết lòng, hết sức phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân”. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy: “Trước mặt quần chúng, không phải ta cứ viết lên trán chữ “cộng sản” mà ta được họ yêu mến. Quần chúng chỉ quý mến những người có tư cách, đạo đức. Muốn hướng dẫn nhân dân, mình phải làm mực thước cho người ta bắt chước”⁽⁶⁾. Người chỉ rõ, nói tóm tắt thì đạo đức cách mạng là: “Quyết tâm suốt đời đấu tranh cho Đảng, cho cách mạng. Đó là điều chủ chốt nhất. Ra sức làm việc cho Đảng, giữ vững kỷ luật của Đảng, thực hiện tốt đường lối chính sách của Đảng. Đặt lợi ích

(3) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđđ, t. 4, tr. 21

(4), (5) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđđ, t. 12, tr. 403, 435

(6) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđđ, t. 6, tr. 16

của Đảng và của nhân dân lao động lên trên, lên trước lợi ích riêng của cá nhân mình. Hết lòng hết sức phục vụ nhân dân. Vì Đảng, vì dân mà đấu tranh quên mình, gương mẫu trong mọi việc⁽⁷⁾.

Quán triệt quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về phương thức lãnh đạo của Đảng bằng nêu gương, Đảng ta đã có nhiều chủ trương, quy định về trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, như Quy định số 47-QĐ/TW, ngày 1-11-2011, của Ban Chấp hành Trung ương khóa XI “Về những điều đảng viên không được làm”; Quy định số 101-QĐ/TW, ngày 7-6-2012, về “Trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ lãnh đạo chủ chốt các cấp”, quy định rõ 7 nội dung nêu gương: 1- Về tư tưởng chính trị; 2- Về đạo đức, lối sống, tác phong; 3- Về tự phê bình, phê bình; 4- Về quan hệ với nhân dân; 5- Về trách nhiệm trong công tác; 6- Về ý thức tổ chức kỷ luật; 7- Về đoàn kết nội bộ; Quy định số 55-QĐ/TW, ngày 19-12-2016, của Bộ Chính trị về “Một số việc cần làm ngay để tăng cường vai trò nêu gương của cán bộ, đảng viên”; Quy định số 08-QĐi/TW, ngày 25-10-2018, của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII về “Quy định trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, trước hết là Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương”.

Quy định số 08-QĐi/TW nêu rõ, để thực hiện trách nhiệm nêu gương, cán bộ, đảng viên, trước hết là Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương phải nghiêm chỉnh chấp hành Cương lĩnh, Điều lệ, nghị quyết, chỉ thị, quy định, quy chế của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; phải đi đầu thực hiện trách nhiệm nêu gương, phải nghiêm khắc với bản thân và kiên quyết chống các hiện tượng tiêu cực, như chủ nghĩa cá nhân, nói không đi đôi với làm, quan liêu, tham nhũng, lãng phí, cửa quyền, lạm quyền, bè phái, lợi ích nhóm, trục lợi... Để giữ được vai trò lãnh đạo, các tổ chức đảng và đảng viên luôn phải

đi tiên phong và gương mẫu. Đó không chỉ là một yêu cầu thực hiện vai trò lãnh đạo của Đảng mà còn được đặt ra như là một chuẩn mực, một phẩm chất đạo đức của người đảng viên. Mỗi cán bộ, đảng viên phải gương mẫu thực hiện trước để nhân dân noi theo, “đảng viên đi trước, làng nước theo sau”⁽⁸⁾; là người luôn lo trước thiên hạ, nhưng vui sau thiên hạ. Một trong những biện pháp để đội ngũ cán bộ, đảng viên thực hiện chức trách, nhiệm vụ của mình chính là làm gương, nêu gương trong mọi lúc, mọi nơi để cấp dưới và quần chúng nhân dân noi theo.

3- Ngày nay, trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, nhiều đảng viên đi tiên phong trên các lĩnh vực, nhất là phát triển kinh tế, trở thành “đầu tàu”, làm gương sáng cho quần chúng học tập, noi theo. Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã khẳng định tại Hội nghị Trung ương 8 khóa XII, nhờ có những chủ trương, quy định đúng đắn và kịp thời đó, ý thức, trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên đã từng bước được nâng lên, tạo sự chuyển biến tích cực về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, tác phong làm việc; ý thức tổ chức kỷ luật và đoàn kết nội bộ. Việc thực hiện các chủ trương, quy định đã góp phần tăng cường kỷ luật, kỷ cương của Đảng; nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của tổ chức đảng, đảng viên; góp phần ngăn chặn, đẩy lùi suy thoái, tham nhũng, tiêu cực, củng cố niềm tin của cán bộ, đảng viên và nhân dân vào sự lãnh đạo của Đảng.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả tích cực vẫn còn tồn tại không ít hạn chế. Công tác lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức quán triệt, triển khai thực hiện vẫn còn bất cập, hiệu quả chưa cao, chưa tạo được sức lan tỏa lớn. Nhiều cán bộ, đảng viên, trong đó có cán bộ lãnh đạo chủ chốt các cấp chưa xác định rõ trách nhiệm và chưa thật sự gương mẫu trong rèn luyện, giữ gìn phẩm chất, đạo

(7) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, t. 11, tr. 603

(8) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, t. 15, tr. 546

đức, lối sống, tác phong với những biểu hiện, như nói không đi đôi với làm, nói nhiều làm ít, có cán bộ còn trục lợi, tham nhũng, lãng phí, tiêu cực; đặc biệt có cán bộ lãnh đạo cấp cao, cả đương chức và nghỉ hưu, đã vi phạm nghiêm trọng kỷ luật của Đảng, pháp luật của Nhà nước, gây dư luận xấu trong cán bộ, đảng viên và nhân dân. Một số cán bộ lãnh đạo, quản lý, trong đó có cả cán bộ cấp chiến lược uy tín thấp, năng lực, phẩm chất chưa ngang tầm nhiệm vụ; thiếu gương mẫu; tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, lợi ích nhóm. Tình trạng suy thoái đạo đức và lối sống, suy thoái về tư tưởng chính trị, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” đang diễn ra trong một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên, ảnh hưởng nghiêm trọng đến uy tín, vai trò lãnh đạo của Đảng, làm giảm niềm tin của nhân dân vào Đảng. Thời gian qua, cấp ủy, ủy ban kiểm tra các cấp đã thi hành kỷ luật nhiều đảng viên vi phạm. Có thể nói, chưa bao giờ trong thời gian ngắn, nhiều vụ, việc nghiêm trọng, phức tạp, tôn đống kéo dài được đưa ra kiểm tra, kết luận với tinh thần xử lý nghiêm, không có “vùng cấm”, không có “ngoại lệ”.

Thực tế trên đòi hỏi Đảng cần nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu bằng các phương thức hiệu quả, một trong các phương thức đó là nêu gương. Đảng lãnh đạo bằng chính sự nêu gương, gương mẫu của mỗi cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ cao cấp, người đứng đầu, trước hết là Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương, cương vị càng cao, chức vụ càng cao, phạm vi tác động, ảnh hưởng càng rộng, trách nhiệm nêu gương càng lớn; sau đó thực hiện rộng rãi, đông bộ trong cán bộ, đảng viên các cấp, địa phương, đơn vị. Chính vì vậy, khi nói về trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, các quy định của Đảng đều nhấn mạnh “nhất là cán bộ lãnh đạo chủ chốt các cấp”. Trong cán bộ lãnh đạo chủ chốt các cấp, Quy định số 08-QĐ/TW yêu cầu trước hết là Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương phải “gương mẫu thực hiện

trách nhiệm nêu gương”. Điểm cốt lõi của Quy định là “cán bộ giữ chức vụ càng cao thì càng phải gương mẫu”. Điều 2 trong Quy định là những nội dung có tính chất “xây”, xây từ trách nhiệm của các đồng chí Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương đối với Đảng, Tổ quốc, bản thân và đối với công việc. Điều 3 là những nội dung về kiên quyết chống mọi biểu hiện từ chủ nghĩa cơ hội, chủ nghĩa cá nhân, đến những biểu hiện cụ thể của sự suy thoái...

Chính vì vậy, để phát huy vai trò nêu gương, đòi hỏi mỗi tổ chức cũng như mỗi cán bộ, đảng viên cần tự giác, trung thực, tự phê bình thật khách quan; tập trung kiểm điểm về chức trách, nhiệm vụ được giao; về phẩm chất cá nhân trên tất cả các mặt từ nhận thức, tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, ý thức tổ chức kỷ luật, đền quan hệ với quần chúng...; thấy rõ ưu điểm để phát huy, nhận ra khuyết điểm để sửa chữa; đồng thời, coi trọng sự giáo dục, sự giúp đỡ chân thành của đồng chí, đồng nghiệp, học tập lẫn nhau, không được có tư tưởng dễ dãi, bao che, hoặc tranh công, đổ tội, không hứa “suông”. Như thế mới thật sự là nêu gương, là gương mẫu. Một việc làm tốt của cán bộ, đảng viên ở một địa phương, đơn vị có ảnh hưởng, tác động trước hết đến địa phương, đơn vị đó. Một hành động gương mẫu của đồng chí Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương sẽ có sự lan tỏa và tác động mạnh mẽ sâu sắc trong toàn Đảng, toàn dân.

Như vậy, nêu gương là trách nhiệm, nhiệm vụ của người lãnh đạo, quản lý. Đảng ta đã dùng sự gương mẫu, nêu gương để lãnh đạo cách mạng. Đây là một phương thức lãnh đạo khoa học, trí tuệ, văn minh, đầy giá trị nhân văn và hiệu quả. Có thể khẳng định, thực hiện tốt phương thức này sẽ góp phần tăng cường hiệu quả việc xây dựng, chỉnh đốn Đảng, nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của Đảng, củng cố niềm tin của nhân dân vào Đảng. □